Wymagania edukacyjne – wiedza o społeczeństwie

Zakres rozszerzony • oceny śródroczne i roczne 1–6 • zasada oceny końcowej • klasy I–IV

Szkoła: CXIX Liceum Ogólnokształcące im. Jacka Kuronia w Warszawie

Autor: Wojciech Nomejko

Klasy: I–IV

Rok szkolny: 2026/2027

Wersja: 1.1 – stan prawny i programowy na 1 września 2026 r.

Status i przeznaczenie dokumentu

Dokument określa wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych oraz wskazuje, która ocena roczna jest uwzględniana jako ocena końcowa z przedmiotu. Jest przeznaczony do udostępnienia uczniom i rodzicom oraz do publikacji w dostępnej cyfrowo postaci.

Wymagania edukacyjne opisane w niniejszym dokumencie obejmują pełny zakres celów kształcenia i wymagań szczegółowych podstawy programowej wiedzy o społeczeństwie w zakresie rozszerzonym, określonych w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2018 r. poz. 467, z późn. zm.).

Podstawa opracowania

- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 881, z późn. zm.), w szczególności art. 44b–44c i art. 44f.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 2572, z późn. zm., w tym Dz.U. z 2024 r. poz. 438, z 2025 r. poz. 778 i z 2026 r. poz. 1122).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2018 r. poz. 467, z późn. zm., w tym Dz.U. z 2024 r. poz. 1019).

- Statut CXIX Liceum Ogólnokształcącego im. Jacka Kuronia w Warszawie oraz obowiązujący w szkole program nauczania.
- „Jednolite wymagania dotyczące przygotowywania treści na stronę internetową obowiązujące w CXIX Liceum Ogólnokształcącym im. Jacka Kuronia w Warszawie", oprac. Beata Jakubowska.
- Roman Lorens, „Ocenianie uczniów + wymagania", materiał szkoleniowy, maj 2026 r.
- Program „Wiedzieć. Rozumieć. Działać", Tom II A – matryca i rozkłady materiału.
- Program „Wiedzieć. Rozumieć. Działać", Tom II B – wymagania i ocenianie, wersja po audycie czasowym i CKE.

Jak czytać wymagania

1. Najpierw należy ustalić zakres treści faktycznie zrealizowanych w danej klasie do dnia klasyfikacji.
2. Następnie stosuje się mapę zakresów dla klas I–IV, wspólną tabelę wymagań na śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne oraz odpowiadające zakresowi tabele modułowe.
3. Wymagania są kumulatywne: wymagania na ocenę wyższą obejmują także wymagania na oceny niższe.
4. To samo osiągnięcie może zostać wykazane w różnej formie, jeżeli dowód pozwala rzetelnie rozpoznać wskazaną wiadomość lub umiejętność.
5. Ocena roczna obejmuje osiągnięcia od początku roku szkolnego; nie jest średnią arytmetyczną ocen bieżących i nie wynika automatycznie z oceny śródrocznej.

Zasady wspólne

- Oceniane są osiągnięcia edukacyjne: wiadomości, umiejętności i ich zastosowanie. Zachowanie, światopogląd, poglądy polityczne, sytuacja materialna ani deklarowane przekonania ucznia nie są kryterium oceny z przedmiotu.
- Wymagania są sformułowane operacyjnie. Dowód ma pokazywać, co uczeń potrafi wyjaśnić, zastosować, przeanalizować, porównać, uzasadnić, ocenić, zaprojektować lub zsyntetyzować.
- Ocenę ustala nauczyciel na podstawie pełnego i możliwie aktualnego obrazu osiągnięć. Późniejszy, rzetelniejszy dowód może potwierdzić postęp i zastąpić wcześniejszy słabszy obraz tej samej umiejętności.

- Progi procentowe dotyczą wyłącznie zadań punktowanych i są narzędziem pomocniczym. Nie zastępują wymagań edukacyjnych i nie tworzą automatycznie oceny klasyfikacyjnej.
- Praca zespołowa może dostarczać wspólnego produktu, ale ocena ucznia opiera się również na rozpoznanym indywidualnym wkładzie, decyzjach, uzasadnieniu i refleksji.
- Uczeń otrzymuje informację o tym, co wykonuje poprawnie, co i w jaki sposób powinien poprawić oraz jak może dalej się uczyć.
- W zadaniach punktowanych WOS pozytywny wynik może dodatkowo wymagać osiągnięcia co najmniej 55% punktów w wydzielonej części koniecznej. Warunek ma charakter diagnostyczny i nie zastępuje całościowej oceny wymagań.
- Źródła odnoszące się do bieżącego życia publicznego aktualizuje się przed wykorzystaniem. Ucznia nie ocenia się za nieaktualny stan faktyczny podany w materiale, którego nie miał obowiązku samodzielnie aktualizować.
- Wypowiedź argumentacyjna jest oceniana za tezę lub rozstrzygnięcie, trafność argumentów, wykorzystanie materiału, logikę i wniosek – nie za zgodność poglądu z poglądem nauczyciela.

Dostosowanie wymagań i dostępność oceniania

Wymagania dostosowuje się do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia na podstawie właściwego orzeczenia, opinii, IPET-u, rozpoznania pomocy psychologiczno-pedagogicznej albo innej podstawy przewidzianej prawem. Dostosowanie usuwa bariery w dotarciu do celu i w zaprezentowaniu osiągnięcia; nie oznacza automatycznego obniżenia oceny.

- Można zmienić formę odpowiedzi, tempo i czas pracy, sposób podania polecenia, wielkość porcji materiału, układ graficzny, miejsce pracy, sposób komunikowania się lub dozwoloną technologię wspomagającą.
- Cel poznawczy i poziom złożoności pozostają równoważne, chyba że wiążące dokumenty ucznia wymagają także modyfikacji zakresu lub celu.
- Nauczyciel ocenia osiągnięcie, a nie objaw trudności ani sam fakt korzystania z dostosowania.

Pomocnicza skala zadań punktowanych

Wynik	Ocena w zadaniu	Znaczenie
0–44%	1 – niedostateczny	wynik nie potwierdza jeszcze poziomu koniecznego
45–59%	2 – dopuszczający	poziom konieczny
60–74%	3 – dostateczny	poziom podstawowy
75–89%	4 – dobry	poziom rozszerzający
90–99%	5 – bardzo dobry	poziom dopełniający
100%	6 – celujący	pełna realizacja danego zadania punktowanego

Wynik procentowy jest jednym z dowodów. Ocena klasyfikacyjna wynika z jakości i trwałości osiągnięć opisanych w tabelach, z uwzględnieniem zrealizowanego zakresu, postępu oraz dostosowań.

Wymagania na oceny klasyfikacyjne

W razie uzasadnionej zmiany kolejności realizacji programu zakres klasyfikacji obejmuje wyłącznie treści faktycznie zrealizowane i wcześniej podane uczniom. Kody odsyłają do szczegółowych tabel modułowych w dalszej części dokumentu.

Wymagania jakościowe dla ocen 1–6 są wspólne dla klas I–IV. Różni się zakres treści: ocena śródroczna obejmuje materiał faktycznie zrealizowany od początku roku do klasyfikacji śródrocznej, a ocena roczna – cały materiał zrealizowany od początku danego roku szkolnego. Szczegółowe osiągnięcia określają tabele modułowe.

Klasa	Zakres klasyfikacji śródrocznej	Zakres klasyfikacji rocznej
Klasa I	I.0 – warsztat źródła, argumentu i dyskusji. I.1–I.4 – człowiek, dobro wspólne, rodzina, religia, władza, obywatelstwo, naród i mniejszości. Kody modułów: I.1–I.4.	Zakres od początku roku, w tym: I.5–I.9 – społeczeństwa, socjalizacja, nierówności, problemy społeczne, migracje, demografia i synteza roczna. Kody modułów w zakresie rocznym: I.1–I.9.
Klasa II	II.0 – integracja i warsztat prawa. II.1–II.4 oraz część II.5 zrealizowana przed klasyfikacją – społeczeństwo obywatelskie, polityka, idee, systemy niedemokratyczne, prawo i prawa człowieka. Kody modułów: II.1–II.4, II.5 – część zrealizowana.	Zakres od początku roku, w tym: Dokończenie II.5 oraz II.6–II.9 – Konstytucja, organy państwa, legislacja, wybory, samorząd, finanse publiczne i synteza. Kody modułów w zakresie rocznym: II.1–II.9.
Klasa III	III.0 – warsztat porównawczy. III.1–III.3 oraz część III.4 zrealizowana przed klasyfikacją – ustroje, przełom 1989 r., transformacja i początek polityki zagranicznej Polski. Kody modułów: III.1–III.3, III.4 – część zrealizowana.	Zakres od początku roku, w tym: Dokończenie III.4 oraz III.5–III.8 – komunikowanie społeczne, stosunki międzynarodowe, bezpieczeństwo, Unia Europejska i synteza. Kody modułów w zakresie rocznym: III.1–III.8.

Klasa	Zakres klasyfikacji śródrocznej	Zakres klasyfikacji rocznej
Klasa IV	IV.0–IV.5 oraz część IV.6 zrealizowana przed klasyfikacją – diagnoza, powtórzenie działów i podstawowe operacje egzaminacyjne. Kody modułów: IV.0–IV.5, IV.6 – część zrealizowana.	Zakres od początku roku, w tym: Dokończenie IV.6 oraz IV.7–IV.12 – przekrojowe zestawy źródłowe, prawo, dane, argumentacja, analiza błędów i strategia egzaminu. Kody modułów w zakresie rocznym: IV.0–IV.12. Klasa IV służy integracji, zastosowaniu i transferowi wiadomości oraz umiejętności z klas I–III; nie wprowadza nowych wymagań podstawy programowej.

Ocena końcowa z przedmiotu

W czteroletnim toku WOS w zakresie rozszerzonym roczna ocena klasyfikacyjna ustalona w klasie IV jest oceną uwzględnianą w klasyfikacji końcowej z tego przedmiotu. Nie ustala się jej według odrębnych, powtórzonych wymagań: wynika z wymagań rocznych dla klasy IV, obejmujących integrację treści i umiejętności z całego toku nauczania.

Wspólne wymagania na oceny 1–6 dla klas I–IV

Poniższą tabelę stosuje się zarówno przy klasyfikacji śródrocznej, jak i rocznej, zawsze w granicach zakresu przypisanego danej klasie i faktycznie zrealizowanego do dnia klasyfikacji.

Poziomy osiągnięć

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie treści faktycznie zrealizowanych do danej klasyfikacji. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Uczeń rozpoznaje podstawowe pojęcia, odczytuje prostą informację ze źródła, przepisu, danych lub mapy i formułuje krótką odpowiedź zgodną z poleceniem; w zakresie treści faktycznie zrealizowanych do danej klasyfikacji osiąga poziom opisany dla oceny 2 we właściwych tabelach modułowych.
3 – dostateczny	Uczeń charakteryzuje typowe zjawisko, wykorzystuje fragment źródła w uzasadnieniu, opisuje tendencję i wskazuje podstawowe podobieństwo, różnicę, przyczynę lub skutek; w zakresie treści faktycznie zrealizowanych do danej klasyfikacji osiąga poziom opisany dla oceny 3 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.
4 – dobry	Uczeń analizuje i porównuje według kryteriów, poprawnie stosuje pojęcia do nowego przykładu, wyprowadza wniosek ze źródeł i buduje wieloelementowe uzasadnienie; w zakresie treści faktycznie zrealizowanych do danej klasyfikacji osiąga poziom opisany dla oceny 4 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.

Ocena	Wymagania edukacyjne
5 – bardzo dobry	Uczeń łączy treści z kilku tematów, porównuje źródła, ocenia ich znaczenie, formułuje wnioski na podstawie kilku danych i przedstawia uporządkowaną argumentację; w zakresie treści faktycznie zrealizowanych do danej klasyfikacji osiąga poziom opisany dla oceny 5 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.
6 – celujący	Uczeń dokonuje samodzielnej syntezy, krytycznie zestawia źródła, wskazuje ograniczenia danych i tworzy wyważone rozstrzygnięcie nowego, złożonego problemu społeczno-politycznego; w zakresie treści faktycznie zrealizowanych do danej klasyfikacji osiąga poziom opisany dla oceny 6 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.

Szczegółowe wymagania modułowe

Poniższe wymagania opisują jakość osiągnięcia. Każda tabela ma dwa niescalone pola w każdym wierszu: ocenę i odpowiadające jej wymaganie. Wymagania na ocenę 1 są określone jawnie; oceny 2–6 zachowują strukturę kumulatywną.

Oznaczenia odniesień: PP/ZR oznacza punkt podstawy programowej WOS w zakresie rozszerzonym. Dalej podano numer działu cyfrą rzymską i numer punktu, np. PP/ZR/III/1–5 albo PP/ZR/XI/8 i 17. W klasie IV nie dochodzą nowe treści PP; wskazane kody oznaczają powtórzenie i integrację wymagań zrealizowanych w klasach I–III.

Przekrojowe obszary osiągnięć

Wiedza i pojęcia

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie wiedza i pojęcia. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje i wyjaśnia podstawowe pojęcia konieczne dla danego modułu; nie myli głównych kategorii.
3 – dostateczny	Poprawnie charakteryzuje główne zjawiska i relacje omawiane w module; podaje typowe przykłady.
4 – dobry	Wyjaśnia zależności między pojęciami i wykorzystuje je w sytuacji nieomawianej wprost na lekcji.
5 – bardzo dobry	Samodzielnie porządkuje treści, wskazuje ich konsekwencje oraz łączy wymagania z kilku tematów.
6 – celujący	Dokonuje trafnej syntezy i stosuje wiedzę do nowego, złożonego problemu społecznego.

Tekst źródłowy / przepis

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie tekst źródłowy / przepis. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Odczytuje prostą informację ze źródła i przyporządkowuje ją do poznanego pojęcia.
3 – dostateczny	Wskazuje sens źródła oraz wykorzystuje jego fragment do krótkiego uzasadnienia.
4 – dobry	Analizuje źródło, rozpoznaje stanowisko lub mechanizm i wyprowadza prawidłowy wniosek.
5 – bardzo dobry	Porównuje źródła, ocenia ich znaczenie dla problemu i argumentuje na podstawie dowodów.
6 – celujący	Krytycznie zestawia różne źródła, dostrzega ograniczenia materiału i tworzy samodzielną interpretację.

Dane, mapa, wykres

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie dane, mapa, wykres. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Odczytuje podstawową wartość, kierunek zmiany lub prostą lokalizację.
3 – dostateczny	Opisuje widoczną tendencję i wiąże ją z omawianym zjawiskiem.

Ocena	Wymagania edukacyjne
4 – dobry	Porównuje dane i wyjaśnia ich społeczne lub demograficzne znaczenie.
5 – bardzo dobry	Formułuje wnioski oparte na kilku danych i trafnie łączy je z wiedzą przedmiotową.
6 – celujący	Samodzielnie interpretuje nowy zestaw danych, ostrożnie formułuje uogólnienia i wskazuje możliwe ograniczenia.

Wyjaśnienie i porównanie

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie wyjaśnienie i porównanie. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Udziela odpowiedzi zasadniczo zgodnej z pytaniem, używając podstawowych pojęć.
3 – dostateczny	Wyjaśnia zjawisko lub wskazuje podstawowe podobieństwo/różnicę.
4 – dobry	Buduje pełne porównanie według kryterium i wyjaśnia przyczynę albo skutek.
5 – bardzo dobry	Dobiera kryteria porównania i formułuje pogłębione wnioski.
6 – celujący	Konstruuje wieloaspektowe porównanie, wyjaśnia jego znaczenie i odnosi je do szerszego problemu.

Argumentacja / „rozważ”

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie argumentacja / „rozważ”. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Formułuje prostą opinię i co najmniej jeden trafny argument związany z problemem.
3 – dostateczny	Przedstawia rację dotyczącą problemu oraz formułuje zrozumiały wniosek.
4 – dobry	Analizuje przynajmniej dwa aspekty lub racje i uzasadnia końcowy wniosek.
5 – bardzo dobry	Rozważa problem w uporządkowany sposób, wykorzystuje materiały i wskazuje konsekwencje rozwiązań.
6 – celujący	Prowadzi samodzielny, wyważony wywód; rozpoznaje napięcia między racjami i formułuje dojrzały wniosek.

Dyskusja / projekt / praca zadaniowa

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie dyskusja / projekt / praca zadaniowa. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Wykonuje przydzielone zadanie i przedstawia poprawny element merytoryczny.
3 – dostateczny	Wnosi do pracy grupy poprawne informacje i respektuje reguły rozmowy.

Ocena	Wymagania edukacyjne
4 – dobry	Uzasadnia stanowisko, korzysta ze źródeł i reaguje na argumenty innych.
5 – bardzo dobry	Współtworzy uporządkowany rezultat pracy; trafnie wykorzystuje źródła i wnioski.
6 – celujący	Inicjuje pogłębioną analizę, porządkuje argumenty grupy i przedstawia rezultat o wysokiej wartości merytorycznej.

Klasa I

I.1. Człowiek: osoba i istota społeczna I.1–4 (6 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/I/1–4

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu I.1 – Człowiek: osoba i istota społeczna I.1–4. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe koncepcje człowieka; wyjaśnia, że człowiek ma naturę społeczną; definiuje pojęcie osoby w podstawowym zakresie.
3 – dostateczny	Charakteryzuje główne obszary refleksji o człowieku i przedstawia wybrane koncepcje; wskazuje ich kontekst kulturowy.
4 – dobry	Porównuje koncepcje człowieka na podstawie tekstów i wyjaśnia znaczenie pojęć osoby, godności i wspólnoty.
5 – bardzo dobry	Analizuje źródła filozoficzne, wskazuje różnice założeń i uzasadnia znaczenie koncepcji osoby dla życia społecznego.
6 – celujący	Samodzielnie syntetyzuje różne koncepcje, dostrzega ich konsekwencje społeczne i broni wniosku na podstawie źródeł.

Główne dowody osiągnięcia: zadanie źródłowe; tabela porównawcza; uzasadnienie

I.2. Dobro wspólne i sprawiedliwość II.1–4 (6 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/II/1–4

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu I.2 – Dobro wspólne i sprawiedliwość II.1–4. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Wyjaśnia pojęcie dobra wspólnego; podaje przykład; wskazuje podstawowy obowiązek jednostki wobec wspólnoty.
3 – dostateczny	Charakteryzuje sprawiedliwość społeczną oraz odróżnia indywidualizm od kolektywizmu.
4 – dobry	Wyjaśnia relacje między prawami, obowiązkami i dobrem wspólnym; analizuje prosty dylemat społeczny.
5 – bardzo dobry	Porównuje modele indywidualistyczne i kolektywistyczne w wymiarze społecznym i instytucjonalnym; uzasadnia ocenę rozwiązania.
6 – celujący	Rozważa złożony konflikt między dobrem jednostki i wspólnoty, wykorzystując źródła i konsekwencje proponowanych rozwiązań.

Główne dowody osiągnięcia: sprawdzian I–II; mini-debata; krótka argumentacja

I.3. Rodzina, religia, władza i państwo III.1–5 (6 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/III/1–5

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu I.3 – Rodzina, religia, władza i państwo III.1–5. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.

Ocena	Wymagania edukacyjne
2 – dopuszczający	Wyjaśnia rolę rodziny; rozpoznaje władzę i państwo; wymienia podstawowe atrybuty państwa.
3 – dostateczny	Charakteryzuje społeczny wymiar religii, rodzaje władzy i główne teorie genezy państwa.
4 – dobry	Odróżnia władzę polityczną od innych rodzajów władzy; wyjaśnia legitymizację i analizuje dane dotyczące religijności.
5 – bardzo dobry	Łączy atrybuty państwa, legitymizację i teorie jego genezy w spójnym wyjaśnieniu; porównuje religijność dwóch społeczeństw.
6 – celujący	Samodzielnie interpretuje nowe źródła/dane i formułuje pogłębiony wniosek o relacji wspólnoty, religii i władzy.

Główne dowody osiągnięcia: zadanie z wykresem; karta pojęć; odpowiedź porównawcza

I.4. Obywatelstwo, naród i mniejszości III.6–12 (10 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/III/6–12

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu I.4 – Obywatelstwo, naród i mniejszości III.6–12. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozróżnia obywatelstwo, naród i mniejszość; wskazuje podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa; wymienia największe mniejszości.
3 – dostateczny	Charakteryzuje koncepcję polityczną i etniczno-kulturową narodu; wyjaśnia akulturację i asymilację; zna podstawy ochrony mniejszości.
4 – dobry	Analizuje przepis lub dane spisowe; wyjaśnia zmiany struktury narodowościowej Polski po 1939 r. i skutki tych zmian.

Ocena	Wymagania edukacyjne
5 – bardzo dobry	Łączy regulacje konstytucyjne, dane oraz problem tożsamości; ocenia wpływ polityki państwa na akulturację i asymilację.
6 – celujący	Samodzielnie analizuje złożony pakiet źródeł prawnych i statystycznych, formułując wyważony wniosek o polityce wobec mniejszości.

Główne dowody osiągnięcia: pakiet źródłowy; przepis Konstytucji; dane NSP; diagnoza śródroczna

I.5. Społeczeństwa, socjalizacja i kapitał społeczny IV.1–4 (5 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/IV/1–4

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu I.5 – Społeczeństwa, socjalizacja i kapitał społeczny IV.1–4. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje typy społeczeństw; wyjaśnia socjalizację i kapitał społeczny.
3 – dostateczny	Charakteryzuje społeczeństwo tradycyjne, przemysłowe i poprzemysłowe; wyjaśnia socjalizację odwróconą.
4 – dobry	Porównuje modele socjalizacji pokoleń i wyjaśnia znaczenie kapitału społecznego dla wspólnoty.
5 – bardzo dobry	Analizuje materiał dotyczący zaufania lub przemian społecznych i wyciąga trafne wnioski dla rozwoju państwa.
6 – celujący	Samodzielnie wykorzystuje dane i przykłady do oceny wpływu przemian społecznych i kapitału społecznego na życie publiczne.

Główne dowody osiągnięcia: karta źródłowa; zadanie z wykresem zaufania

I.6. Różnice, nierówności i problemy społeczne V.1–7 (11 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/V/1–7

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu I.6 – Różnice, nierówności i problemy społeczne V.1–7. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Wyjaśnia ruchliwość pionową i poziomą; rozpoznaje nierówności społeczne; wskazuje przykład problemu społecznego.
3 – dostateczny	Charakteryzuje strukturę warstwową społeczeństwa polskiego oraz przyczyny awansu i degradacji; opisuje wybrany problem.
4 – dobry	Porównuje dane o nierównościach i wyjaśnia związek nierówności z szansami życiowymi; wskazuje przyczyny i skutki konfliktu.
5 – bardzo dobry	Analizuje wieloaspektowo problem społeczny w Polsce lub na świecie; rozważa różne możliwości rozwiązania z użyciem źródeł.
6 – celujący	Buduje samodzielną, wyważoną wypowiedź problemową opartą na danych; ocenia ograniczenia i skutki konkurencyjnych rozwiązań.

Główne dowody osiągnięcia: zadania z danymi; wypowiedź „rozważ”; sprawdzian źródłowy

I.7. Migracje, repatriacja i Polonia VII.1–6 (6 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/VII/1–6

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu I.7 – Migracje, repatriacja i Polonia VII.1–6. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Wyjaśnia pojęcia migracji, imigracji, emigracji i repatriacji; wskazuje skupiska Polaków; wyjaśnia, czym jest Karta Polaka.
3 – dostateczny	Charakteryzuje przemieszczenia ludności na ziemiach polskich oraz odróżnia repatriację od wysiedlenia.
4 – dobry	Wyjaśnia znaczenie emigracji dla życia narodowego i stosuje pojęcia w analizie materiału źródłowego lub mapy.
5 – bardzo dobry	Analizuje historyczne i współczesne źródła dotyczące Polonii, repatriacji oraz Karty Polaka, formułując uzasadnione wnioski.
6 – celujący	Samodzielnie łączy kontekst historyczny, prawny i społeczny migracji Polaków w pogłębionej analizie źródeł.

Główne dowody osiągnięcia: mini-sprawdzian źródłowy; mapa; fragment aktu prawnego

I.8. Migracje globalne i demografia VII.7–10 (5 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/VII/7–10

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu I.8 – Migracje globalne i demografia VII.7–10. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.

Ocena	Wymagania edukacyjne
2 – dopuszczający	Wyjaśnia niż i wyż demograficzny; rozpoznaje podstawowe kierunki migracji oraz kontynenty wzrostu/stagnacji.
3 – dostateczny	Opisuje przyczyny migracji i ogólne tendencje demograficzne; odnosi je do sytuacji Polski.
4 – dobry	Analizuje wykres lub mapę i wyjaśnia znaczenie procesów demograficznych dla rozwoju kraju.
5 – bardzo dobry	Porównuje sytuację Polski z tendencjami globalnymi oraz rozważa konsekwencje migracji i zmian klimatycznych.
6 – celujący	Krytycznie interpretuje nowy zestaw danych, ostrożnie wnioskuje i proponuje uzasadnione kierunki reakcji publicznej.

Główne dowody osiągnięcia: zadanie z wykresem; mapa migracji; diagnoza roczna

I.9. Synteza roczna i diagnoza Integracja I–V i VII (3 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/I/1–4; PP/ZR/II/1–4; PP/ZR/III/1–12; PP/ZR/IV/1–4; PP/ZR/V/1–7; PP/ZR/VII/1–10

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu I.9 – Synteza roczna i diagnoza Integracja I–V i VII. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Poprawnie rozwiązuje podstawowe zadania z najważniejszych pojęć i prostych źródeł.
3 – dostateczny	Łączy podstawowe wiadomości z kilku działów i formułuje krótkie uzasadnienie.
4 – dobry	Rozwiązuje zadania przekrojowe: porównuje, wyjaśnia i interpretuje dane.

Ocena	Wymagania edukacyjne
5 – bardzo dobry	Buduje uporządkowaną wypowiedź na problem obejmujący kilka działów i korzysta z materiałów źródłowych.
6 – celujący	Samodzielnie dokonuje syntezy całego roku, formułuje trafne wnioski oraz wskazuje ograniczenia źródeł.

Główne dowody osiągnięcia: diagnoza roczna; indywidualna mapa mocnych i słabych stron

Klasa II

II.1. Społeczeństwo obywatelskie VI.1–7 (8 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/VI/1–7

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu II.1 – Społeczeństwo obywatelskie VI.1–7. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Wyjaśnia pojęcie społeczeństwa obywatelskiego; rozpoznaje NGO, stowarzyszenie, fundację, OPP, spółdzielnię i związek zawodowy; wskazuje prosty cel działania lokalnego.
3 – dostateczny	Charakteryzuje tradycje społeczeństwa obywatelskiego, formy działalności organizacji oraz przedstawia podstawowe elementy projektu.
4 – dobry	Porównuje formy prawne organizacji, korzysta z przepisu lub danych i opracowuje spójny projekt działania.
5 – bardzo dobry	Analizuje realny problem lokalny, uzasadnia dobór formy działania i ocenia możliwości organizacji obywatelskich.
6 – celujący	Tworzy dojrzały, możliwy do realizacji projekt społeczny oparty na diagnozie i źródłach, trafnie oceniając jego ograniczenia.

Główne dowody osiągnięcia: projekt obywatelski; zadanie prawne; pakiet źródeł

II.2. Polityka, kultura polityczna i idee VIII.1–3, VIII.8–10 (6 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/VIII/1–3 i 8–10

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu II.2 – Polityka, kultura polityczna i idee VIII.1–3, VIII.8–10. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Wyjaśnia pojęcia polityki i kultury politycznej; rozpoznaje główne kierunki myśli politycznej.
3 – dostateczny	Charakteryzuje kierunki myśli politycznej i cechy państwa demokratycznego; odczytuje prosty wynik badania opinii.
4 – dobry	Rozpoznaje ideę w tekście i uzasadnia rozpoznanie; analizuje postawy społeczeństwa wobec instytucji.
5 – bardzo dobry	Porównuje idee polityczne oraz łączy kulturę, demokrację i wyniki badań w spójnym wyjaśnieniu.
6 – celujący	Samodzielnie interpretuje złożone źródła i dane, rozpoznając napięcia między wartościami a praktyką polityczną.

Główne dowody osiągnięcia: zadanie z tekstem ideowym; dane CBOS; sprawdzian

II.3. Systemy niedemokratyczne i populizm VIII.4–7 (6 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/VIII/4–7

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu II.3 – Systemy niedemokratyczne i populizm VIII.4–7. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.

Ocena	Wymagania edukacyjne
2 – dopuszczający	Wyjaśnia totalitaryzm, autorytaryzm, faszyzm i populizm w podstawowym zakresie.
3 – dostateczny	Odróżnia totalitaryzm od autorytaryzmu oraz charakteryzuje podstawowe cechy ZSRS i III Rzeszy.
4 – dobry	Porównuje systemy totalitarne i analizuje przykład współczesnego populizmu.
5 – bardzo dobry	Wyjaśnia konsekwencje populizmu dla demokracji i rozpoznaje niewłaściwe użycie pojęć politycznych.
6 – celujący	Krytycznie analizuje nowy materiał publiczny, unikając uproszczeń i budując trafne porównania historyczno-polityczne.

Główne dowody osiągnięcia: tabela porównawcza; analiza komunikatu; sprawdzian

II.4. System prawny X.1–2 (5 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/X/1–2

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu II.4 – System prawny X.1–2. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe źródła norm oraz wyjaśnia hierarchiczność systemu prawa; odróżnia typowe gałęzie prawa.
3 – dostateczny	Charakteryzuje źródła norm, spójność, zupełność i lukę prawną; klasyfikuje proste przypadki.
4 – dobry	Stosuje typologie prawa i cechy systemu prawnego do nowego przepisu lub kazusu.

Ocena	Wymagania edukacyjne
5 – bardzo dobry	Analizuje złożony przypadek, poprawnie wskazując rodzaj prawa i znaczenie hierarchii norm.
6 – celujący	Samodzielnie rozwiązuje nieoczywisty problem prawny, uzasadniając tok rozumowania na podstawie źródła.

Główne dowody osiągnięcia: kazus; klasyfikacja norm; mini-sprawdzian

II.5. Prawa człowieka i granice wolności X.3–5 (4 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/X/3–5

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu II.5 – Prawa człowieka i granice wolności X.3–5. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Wyjaśnia pojęcie praw człowieka; rozpoznaje generacje praw oraz przykład ograniczenia wolności.
3 – dostateczny	Charakteryzuje dokumenty i rozróżnia prawa negatywne i pozytywne; wskazuje podstawową rację ograniczenia wolności.
4 – dobry	Porównuje stopień ochrony praw i analizuje konflikt wolności z prawami innych osób lub porządkiem publicznym.
5 – bardzo dobry	Rozważa ograniczenie wolności z odwołaniem do materiału, przedstawiając racje i logiczny wniosek.
6 – celujący	Tworzy wyważoną analizę problemu praw człowieka, uwzględniając proporcjonalność i ograniczenia argumentów.

Główne dowody osiągnięcia: zadanie źródłowe; wypowiedź „rozważ”; sprawdzian

II.6. Konstytucja i państwo prawne XI.1–4, XI.8, XI.17 (5 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/XI/1–4, 8 i 17

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu II.6 – Konstytucja i państwo prawne XI.1–4, XI.8, XI.17. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Wyjaśnia demokratyczne państwo prawne; zna podstawowe znaczenie Konstytucji, preambuły i konstytucyjnych praw.
3 – dostateczny	Charakteryzuje polskie tradycje konstytucyjne, tło Konstytucji 1997 oraz wybrane postanowienia dotyczące praw i rodziny.
4 – dobry	Stosuje przepisy Konstytucji do prostego kazusu i wyjaśnia wartości preambuły.
5 – bardzo dobry	Analizuje kilka przepisów i uzasadnia rozstrzygnięcie problemu konstytucyjnego.
6 – celujący	Samodzielnie interpretuje nowy kazus konstytucyjny i buduje precyzyjne uzasadnienie oparte na przepisach.

Główne dowody osiągnięcia: analiza preambuły; kazus konstytucyjny; sprawdzian

II.7. Organy państwa, legislacja i kontrola XI.5–7, XI.10–15 (9 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/XI/5–7 i 10–15

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu II.7 – Organy państwa, legislacja i kontrola XI.5–7, XI.10–15. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Wymienia najważniejsze organy państwa i podstawowe etapy procesu legislacyjnego; wyjaśnia kworum.
3 – dostateczny	Charakteryzuje relacje organów, rolę komisji, organy izb oraz kontrolę państwową i sądownictwo konstytucyjne.
4 – dobry	Rozstrzyga typowy kazus dotyczący kompetencji organu lub drogi ustawy, uzasadniając odpowiedź przepisem.
5 – bardzo dobry	Analizuje złożone relacje legislatywy i egzekutywy oraz pozaustawodawcze znaczenie parlamentu.
6 – celujący	Biegle pracuje z Konstytucją w nowej sytuacji, precyzyjnie rekonstruując procedurę i relacje kompetencyjne.

Główne dowody osiągnięcia: kazusy ustrojowe; procedura legislacyjna; sprawdzian 30 pkt

II.8. Wybory, samorząd i finanse publiczne XI.9, XI.16, XI.18–23 (13 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/XI/9, 16 i 18–23

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu II.8 – Wybory, samorząd i finanse publiczne XI.9, XI.16, XI.18–23. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Wyjaśnia podstawowe zasady wyborów, demokracji bezpośredniej i samorządu; rozpoznaje dochód lub wydatek publiczny.
3 – dostateczny	Charakteryzuje organy JST, źródła dochodów samorządu i podstawowe kierunki wydatków budżetu państwa.
4 – dobry	Analizuje dane wyborcze lub budżetowe; rozwiązuje typowy kazus samorządowy.
5 – bardzo dobry	Łączy prawo wyborcze, samorząd i polityki publiczne; formułuje uzasadnioną rekomendację na podstawie danych.
6 – celujący	Samodzielnie bada dane lokalne i ocenia możliwe rozwiązania polityki publicznej, dostrzegając ich koszty i ograniczenia.

Główne dowody osiągnięcia: dane PKW; budżet; projekt lokalny; sprawdzian

II.9. Synteza roczna VI, VIII, X, XI (2 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/VI/1–7; PP/ZR/VIII/1–10; PP/ZR/X/1–5; PP/ZR/XI/1–23

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu II.9 – Synteza roczna VI, VIII, X, XI. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozwiązuje podstawowe zadania z pojęć, instytucji i prostych źródeł.
3 – dostateczny	Łączy podstawowe wiadomości z czterech działów oraz formułuje krótkie uzasadnienie.
4 – dobry	Rozwiązuje zadania przekrojowe z tekstem prawnym, źródłem politycznym i danymi.
5 – bardzo dobry	Buduje uporządkowane rozstrzygnięcie problemu obywatela w demokratycznym państwie prawnym.
6 – celujący	Dokonuje syntezy rocznej i samodzielnie wskazuje mocne i słabe strony własnego przygotowania do klasy III.

Główne dowody osiągnięcia: diagnoza roczna; mapa braków

Klasa III

III.1. Formy ustroju współczesnych państw XII.1–6 (10 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/XII/1–6

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu III.1 – Formy ustroju współczesnych państw XII.1–6. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe rodzaje głowy państwa i najważniejsze systemy polityczne; odróżnia prerogatywę Prezydenta RP od uprawnienia wymagającego kontrasygnaty.
3 – dostateczny	Charakteryzuje typowe cechy monarchii i republik oraz systemów: parlamentarno-gabinetowego, kanclerskiego, prezydenckiego i parlamentarno-prezydenckiego.
4 – dobry	Porównuje systemy polityczne według kryteriów i wykazuje wybrane elementy tych systemów w ustroju RP.
5 – bardzo dobry	Analizuje kazusy instytucjonalne, charakteryzuje systemy z zachwianym podziałem władzy oraz wyjaśnia warunki funkcjonowania demokracji.
6 – celujący	Samodzielnie buduje wieloaspektowe porównanie ustrojów, trafnie stosując wiedzę o RP do oceny nowych rozwiązań instytucjonalnych.

Główne dowody osiągnięcia: sprawdzian porównawczy; kazus prezydencki; tabela systemów

III.2. Przełom 1989 r. i pluralizm polityczny XIII.1–5 (8 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/XIII/1–5

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu III.2 – Przełom 1989 r. i pluralizm polityczny XIII.1–5. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe wydarzenia przełomu 1989 r.; wyjaśnia pojęcie partii; wymienia aktualne partie parlamentarne po przygotowaniu aktualizacyjnym.
3 – dostateczny	Charakteryzuje bilans komunizmu, wydarzenia przełomu i odbudowę życia wielopartyjnego.
4 – dobry	Analizuje źródła dotyczące przełomu i sporu o dziedzictwo komunizmu; wyjaśnia znaczenie finansowania partii.
5 – bardzo dobry	Porównuje stanowiska w sporze politycznym i uzasadnia wpływ reguł partyjnych na demokrację po 1989 r.
6 – celujący	Samodzielnie analizuje ciągłość i zmianę w życiu publicznym po 1989 r., odwołując się do źródeł i aktualnej sceny parlamentarnej.

Główne dowody osiągnięcia: pakiet źródłowy; kartkówka aktualizowana; analiza stanowisk

III.3. Transformacja gospodarcza i spory III RP XIII.6–11 (7 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/XIII/6–11

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu III.3 – Transformacja gospodarcza i spory III RP XIII.6–11. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Wyjaśnia podstawowe pojęcia transformacji: prywatyzację, reprywatyzację, postkomunizm, komisję śledczą.
3 – dostateczny	Charakteryzuje transformację gospodarczą i wskazuje główne linie sporu politycznego do 2015 r.
4 – dobry	Analizuje dane lub materiał źródłowy dotyczący przemian gospodarczych i zjawisk takich jak kapitalizm polityczny.
5 – bardzo dobry	Rozważa społeczne i polityczne konsekwencje transformacji, wykorzystując źródła i precyzyjne pojęcia.
6 – celujący	Buduje samodzielną, wyważoną analizę sporów o transformację, odróżniając fakt, interpretację i ocenę.

Główne dowody osiągnięcia: sprawdzian problemowy; dane; wypowiedź źródłowa

III.4. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. XIV.1–6 (8 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/XIV/1–6

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu III.4 – Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. XIV.1–6. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.

Ocena	Wymagania edukacyjne
2 – dopuszczający	Wskazuje najważniejsze zmiany geopolityczne, daty wejścia Polski do NATO i UE oraz podstawowe formy współpracy regionalnej.
3 – dostateczny	Charakteryzuje konsekwencje członkostwa Polski w NATO i UE oraz przykłady aktywności Polski w organizacjach i pomocy humanitarnej.
4 – dobry	Analizuje źródło dotyczące relacji regionalnych, bezpieczeństwa albo transformacji energetycznej i formułuje trafny wniosek.
5 – bardzo dobry	Łączy geopolitykę, współpracę regionalną, bezpieczeństwo i politykę energetyczno-klimatyczną w spójnym wyjaśnieniu pozycji Polski.
6 – celujący	Samodzielnie ocenia nowe materiały o polityce zagranicznej Polski, uwzględniając aktualność, interesy i ograniczenia źródeł.

Główne dowody osiągnięcia: sprawdzian źródłowy; mapa; dane i komunikaty instytucjonalne

III.5. Komunikowanie społeczne IX.1–8 (9 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/IX/1–8

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu III.5 – Komunikowanie społeczne IX.1–8. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Wyjaśnia komunikację społeczną, rozpoznaje media, propagandę, marketing polityczny, soft power i wolność słowa.
3 – dostateczny	Charakteryzuje zmiany medialne, odróżnia formy oddziaływania oraz podaje przykład działań wizerunkowych państwa.
4 – dobry	Analizuje przekaz, wskazuje zastosowaną technikę wpływu i wyjaśnia związek wolności słowa z odpowiedzialnością.

Ocena	Wymagania edukacyjne
5 – bardzo dobry	Rozważa kazus komunikacyjny, analizuje dyfamację lub ograniczenie wypowiedzi oraz wykorzystuje źródła do uzasadnienia.
6 – celujący	Krytycznie interpretuje nowe przekazy i działania państw, oddzielając informację, perswazję, propagandę i odpowiedzialność prawną/społeczną.

Główne dowody osiągnięcia: sprawdzian analizy przekazu; wypowiedź „rozważ”; mini-prezentacja

III.6. Świat po zimnej wojnie: konflikty, Chiny i bezpieczeństwo XV.1–6 (8 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/XV/1–6

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu III.6 – Świat po zimnej wojnie: konflikty, Chiny i bezpieczeństwo XV.1–6. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Wskazuje zwycięzcę zimnej wojny; wyjaśnia ludobójstwo, wojnę hybrydową i cyberwojnę; podaje wymagane przykłady.
3 – dostateczny	Charakteryzuje nadzieje i obawy po 1989 r. oraz podstawowe przyczyny wzrostu znaczenia Chin.
4 – dobry	Analizuje źródła i dane dotyczące Chin, konfliktów lub bezpieczeństwa oraz stosuje właściwe pojęcia.
5 – bardzo dobry	Wyjaśnia związki między zmianą ładu światowego, wzrostem mocarstw i nowymi formami konfliktów.

Ocena	Wymagania edukacyjne
6 – celujący	Samodzielnie interpretuje złożone materiały o bezpieczeństwie i globalnych przemianach, zachowując precyzję pojęciową i krytycyzm źródłowy.

Główne dowody osiągnięcia: pakiet źródłowy; dane o Chinach; sprawdzian

III.7. Unia Europejska i polityka klimatyczna XV.7–11 (6 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/XV/7–11

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu III.7 – Unia Europejska i polityka klimatyczna XV.7–11. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje traktaty Maastricht i Lizbony; wskazuje główne organy UE; podaje przykład funduszu UE i wyjaśnia politykę klimatyczną.
3 – dostateczny	Charakteryzuje etapy integracji, dochody i wydatki UE oraz aktualne siły polityczne w PE po aktualizacji materiału.
4 – dobry	Analizuje dane budżetowe lub przykład wykorzystania funduszy; wyjaśnia rolę polskich eurodeputowanych.
5 – bardzo dobry	Rozważa gospodarcze i społeczne konsekwencje polityki klimatycznej UE na podstawie źródeł.
6 – celujący	Samodzielnie łączy instytucje, budżet, reprezentację polityczną i politykę klimatyczną w pogłębionej analizie europejskiej.

Główne dowody osiągnięcia: mini-projekt funduszy; karta PE; wypowiedź problemowa

III.8. Synteza przed klasą IV Integracja IX, XII–XV oraz I–XI (2 godz.)

Odniesienie do podstawy programowej: PP/ZR/I/1–4; PP/ZR/II/1–4; PP/ZR/III/1–12; PP/ZR/IV/1–4; PP/ZR/V/1–7; PP/ZR/VI/1–7; PP/ZR/VII/1–10; PP/ZR/VIII/1–10; PP/ZR/IX/1–8; PP/ZR/X/1–5; PP/ZR/XI/1–23; PP/ZR/XII/1–6; PP/ZR/XIII/1–11; PP/ZR/XIV/1–6; PP/ZR/XV/1–11

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu III.8 – Synteza przed klasą IV Integracja IX, XII–XV oraz I–XI. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozwiązuje podstawowe zadania z pojęć, instytucji i prostych źródeł klasy III.
3 – dostateczny	Łączy treści klasy III w krótkich odpowiedziach i rozpoznaje własne braki.
4 – dobry	Rozwiązuje zadania przekrojowe wymagające porównania, analizy danych i pracy ze źródłem.
5 – bardzo dobry	Buduje uporządkowaną wypowiedź łączącą problem krajowy, europejski i międzynarodowy.
6 – celujący	Dokonuje dojrzałej syntezy całości podstawy, wskazuje obszary do powtórzenia oraz planuje własną pracę maturalną.

Główne dowody osiągnięcia: diagnoza końcowa; mapa braków; próba przekrojowa

Klasa IV

IV.0. Diagnoza wejściowa i strategia pracy maturalnej

Odniesienie do podstawy programowej: Powtórzenie i integracja, bez nowych treści PP: PP/ZR/I/1–4; PP/ZR/II/1–4; PP/ZR/III/1–12; PP/ZR/IV/1–4; PP/ZR/V/1–7; PP/ZR/VI/1–7; PP/ZR/VII/1–10; PP/ZR/VIII/1–10; PP/ZR/IX/1–8; PP/ZR/X/1–5; PP/ZR/XI/1–23; PP/ZR/XII/1–6; PP/ZR/XIII/1–11; PP/ZR/XIV/1–6; PP/ZR/XV/1–11

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie bloku IV.0 – Diagnoza wejściowa i strategia pracy maturalnej. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe elementy diagnozy, mapy braków i planu pracy; wykonuje prostą czynność zgodnie z poleceniem i, gdy otrzyma wskazówkę, poprawia oczywisty błąd.
3 – dostateczny	Wyjaśnia typowy mechanizm dotyczący diagnozy, mapy braków i planu pracy; stosuje poznaną procedurę w zadaniu typowym i zapisuje krótkie uzasadnienie.
4 – dobry	Samodzielnie analizuje diagnozy, mapy braków i planu pracy; porównuje według kryterium, łączy informację ze źródła z wiedzą i buduje pełne rozstrzygnięcie.
5 – bardzo dobry	Krytycznie interpretuje kilka materiałów dotyczących diagnozy, mapy braków i planu pracy; kontroluje założenia, kompletność i język odpowiedzi oraz wyprowadza pogłębiony wniosek.
6 – celujący	Dokonuje przekrojowej syntezy diagnozy, mapy braków i planu pracy; rozwiązuje nowy, złożony problem, wskazuje ograniczenia źródeł i świadomie przenosi skuteczną strategię na inny typ zadania.

Główne dowody osiągnięcia: zadania w standardzie CKE; analiza schematu oceniania; karta błędów i poprawy

IV.1. Człowiek, wspólnota, społeczeństwo i demografia

Odniesienie do podstawy programowej: Powtórzenie i integracja, bez nowych treści PP: PP/ZR/I/1–4; PP/ZR/II/1–4; PP/ZR/III/1–12; PP/ZR/IV/1–4; PP/ZR/V/1–7; PP/ZR/VII/1–10

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie bloku IV.1 – Człowiek, wspólnota, społeczeństwo i demografia. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe elementy pojęć społecznych, danych i zależności demograficznych; wykonuje prostą czynność zgodnie z poleceniem i, gdy otrzyma wskazówkę, poprawia oczywisty błąd.
3 – dostateczny	Wyjaśnia typowy mechanizm dotyczący pojęć społecznych, danych i zależności demograficznych; stosuje poznaną procedurę w zadaniu typowym i zapisuje krótkie uzasadnienie.
4 – dobry	Samodzielnie analizuje pojęć społecznych, danych i zależności demograficznych; porównuje według kryterium, łączy informację ze źródła z wiedzą i buduje pełne rozstrzygnięcie.
5 – bardzo dobry	Krytycznie interpretuje kilka materiałów dotyczących pojęć społecznych, danych i zależności demograficznych; kontroluje założenia, kompletność i język odpowiedzi oraz wyprowadza pogłębiony wniosek.

Ocena	Wymagania edukacyjne
6 – celujący	Dokonuje przekrojowej syntezy pojęć społecznych, danych i zależności demograficznych; rozwiązuje nowy, złożony problem, wskazuje ograniczenia źródeł i świadomie przenosi skuteczną strategię na inny typ zadania.

Główne dowody osiągnięcia: zadania w standardzie CKE; analiza schematu oceniania; karta błędów i poprawy

IV.2. Społeczeństwo obywatelskie, idee i systemy niedemokratyczne

Odniesienie do podstawy programowej: Powtórzenie i integracja, bez nowych treści PP: PP/ZR/VI/1–7; PP/ZR/VIII/1–10

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie bloku IV.2 – Społeczeństwo obywatelskie, idee i systemy niedemokratyczne. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe elementy źródeł o aktywności obywatelskiej, ideach i mechanizmach władzy; wykonuje prostą czynność zgodnie z poleceniem i, gdy otrzyma wskazówkę, poprawia oczywisty błąd.
3 – dostateczny	Wyjaśnia typowy mechanizm dotyczący źródeł o aktywności obywatelskiej, ideach i mechanizmach władzy; stosuje poznaną procedurę w zadaniu typowym i zapisuje krótkie uzasadnienie.
4 – dobry	Samodzielnie analizuje źródeł o aktywności obywatelskiej, ideach i mechanizmach władzy; porównuje według kryterium, łączy informację ze źródła z wiedzą i buduje pełne rozstrzygnięcie.

Ocena	Wymagania edukacyjne
5 – bardzo dobry	Krytycznie interpretuje kilka materiałów dotyczących źródeł o aktywności obywatelskiej, ideach i mechanizmach władzy; kontroluje założenia, kompletność i język odpowiedzi oraz wyprowadza pogłębiony wniosek.
6 – celujący	Dokonuje przekrojowej syntezy źródeł o aktywności obywatelskiej, ideach i mechanizmach władzy; rozwiązuje nowy, złożony problem, wskazuje ograniczenia źródeł i świadomie przenosi skuteczną strategię na inny typ zadania.

Główne dowody osiągnięcia: zadania w standardzie CKE; analiza schematu oceniania; karta błędów i poprawy

IV.3. Prawo, prawa człowieka, Konstytucja i organy państwa

Odniesienie do podstawy programowej: Powtórzenie i integracja, bez nowych treści PP: PP/ZR/X/1–5; PP/ZR/XI/1–23

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie bloku IV.3 – Prawo, prawa człowieka, Konstytucja i organy państwa. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe elementy przepisów, kazusów i relacji kompetencyjnych; wykonuje prostą czynność zgodnie z poleceniem i, gdy otrzyma wskazówkę, poprawia oczywisty błąd.
3 – dostateczny	Wyjaśnia typowy mechanizm dotyczący przepisów, kazusów i relacji kompetencyjnych; stosuje poznaną procedurę w zadaniu typowym i zapisuje krótkie uzasadnienie.

Ocena	Wymagania edukacyjne
4 – dobry	Samodzielnie analizuje przepisów, kazusów i relacji kompetencyjnych; porównuje według kryterium, łączy informację ze źródła z wiedzą i buduje pełne rozstrzygnięcie.
5 – bardzo dobry	Krytycznie interpretuje kilka materiałów dotyczących przepisów, kazusów i relacji kompetencyjnych; kontroluje założenia, kompletność i język odpowiedzi oraz wyprowadza pogłębiony wniosek.
6 – celujący	Dokonuje przekrojowej syntezy przepisów, kazusów i relacji kompetencyjnych; rozwiązuje nowy, złożony problem, wskazuje ograniczenia źródeł i świadomie przenosi skuteczną strategię na inny typ zadania.

Główne dowody osiągnięcia: zadania w standardzie CKE; analiza schematu oceniania; karta błędów i poprawy

IV.4. Ustroje, Polska po 1989 r., polityka zagraniczna i świat

Odniesienie do podstawy programowej: Powtórzenie i integracja, bez nowych treści PP: PP/ZR/XII/1–6; PP/ZR/XIII/1–11; PP/ZR/XIV/1–6; PP/ZR/XV/1–11

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie bloku IV.4 – Ustroje, Polska po 1989 r., polityka zagraniczna i świat. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe elementy porównań ustrojowych i aktualizowanych źródeł politycznych; wykonuje prostą czynność zgodnie z poleceniem i, gdy otrzyma wskazówkę, poprawia oczywisty błąd.

Ocena	Wymagania edukacyjne
3 – dostateczny	Wyjaśnia typowy mechanizm dotyczący porównań ustrojowych i aktualizowanych źródeł politycznych; stosuje poznaną procedurę w zadaniu typowym i zapisuje krótkie uzasadnienie.
4 – dobry	Samodzielnie analizuje porównań ustrojowych i aktualizowanych źródeł politycznych; porównuje według kryterium, łączy informację ze źródła z wiedzą i buduje pełne rozstrzygnięcie.
5 – bardzo dobry	Krytycznie interpretuje kilka materiałów dotyczących porównań ustrojowych i aktualizowanych źródeł politycznych; kontroluje założenia, kompletność i język odpowiedzi oraz wyprowadza pogłębiony wniosek.
6 – celujący	Dokonuje przekrojowej syntezy porównań ustrojowych i aktualizowanych źródeł politycznych; rozwiązuje nowy, złożony problem, wskazuje ograniczenia źródeł i świadomie przenosi skuteczną strategię na inny typ zadania.

Główne dowody osiągnięcia: zadania w standardzie CKE; analiza schematu oceniania; karta błędów i poprawy

IV.5. Operacje egzaminacyjne i wypowiedź argumentacyjna

Odniesienie do podstawy programowej: Powtórzenie i integracja, bez nowych treści PP: PP/ZR/I/1–4; PP/ZR/II/1–4; PP/ZR/III/1–12; PP/ZR/IV/1–4; PP/ZR/V/1–7; PP/ZR/VI/1–7; PP/ZR/VII/1–10; PP/ZR/VIII/1–10; PP/ZR/IX/1–8; PP/ZR/X/1–5; PP/ZR/XI/1–23; PP/ZR/XII/1–6; PP/ZR/XIII/1–11; PP/ZR/XIV/1–6; PP/ZR/XV/1–11

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie bloku IV.5 – Operacje egzaminacyjne i wypowiedź argumentacyjna. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.

Ocena	Wymagania edukacyjne
2 – dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe elementy poleceń, kryteriów CKE i konstrukcji argumentacji; wykonuje prostą czynność zgodnie z poleceniem i, gdy otrzyma wskazówkę, poprawia oczywisty błąd.
3 – dostateczny	Wyjaśnia typowy mechanizm dotyczący poleceń, kryteriów CKE i konstrukcji argumentacji; stosuje poznaną procedurę w zadaniu typowym i zapisuje krótkie uzasadnienie.
4 – dobry	Samodzielnie analizuje poleceń, kryteriów CKE i konstrukcji argumentacji; porównuje według kryterium, łączy informację ze źródła z wiedzą i buduje pełne rozstrzygnięcie.
5 – bardzo dobry	Krytycznie interpretuje kilka materiałów dotyczących poleceń, kryteriów CKE i konstrukcji argumentacji; kontroluje założenia, kompletność i język odpowiedzi oraz wyprowadza pogłębiony wniosek.
6 – celujący	Dokonuje przekrojowej syntezy poleceń, kryteriów CKE i konstrukcji argumentacji; rozwiązuje nowy, złożony problem, wskazuje ograniczenia źródeł i świadomie przenosi skuteczną strategię na inny typ zadania.

Główne dowody osiągnięcia: zadania w standardzie CKE; analiza schematu oceniania; karta błędów i poprawy

IV.6. Tekst prawny, dane, mapa i przekaz polityczny

Odniesienie do podstawy programowej: Powtórzenie i integracja, bez nowych treści PP: PP/ZR/I/1–4; PP/ZR/II/1–4; PP/ZR/III/1–12; PP/ZR/IV/1–4; PP/ZR/V/1–7; PP/ZR/VI/1–7; PP/ZR/VII/1–10; PP/ZR/VIII/1–10; PP/ZR/IX/1–8; PP/ZR/X/1–5; PP/ZR/XI/1–23; PP/ZR/XII/1–6; PP/ZR/XIII/1–11; PP/ZR/XIV/1–6; PP/ZR/XV/1–11

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie bloku IV.6 – Tekst prawny, dane, mapa i przekaz polityczny. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe elementy źródeł prawnych, statystycznych, kartograficznych i medialnych; wykonuje prostą czynność zgodnie z poleceniem i, gdy otrzyma wskazówkę, poprawia oczywisty błąd.
3 – dostateczny	Wyjaśnia typowy mechanizm dotyczący źródeł prawnych, statystycznych, kartograficznych i medialnych; stosuje poznaną procedurę w zadaniu typowym i zapisuje krótkie uzasadnienie.
4 – dobry	Samodzielnie analizuje źródeł prawnych, statystycznych, kartograficznych i medialnych; porównuje według kryterium, łączy informację ze źródła z wiedzą i buduje pełne rozstrzygnięcie.
5 – bardzo dobry	Krytycznie interpretuje kilka materiałów dotyczących źródeł prawnych, statystycznych, kartograficznych i medialnych; kontroluje założenia, kompletność i język odpowiedzi oraz wyprowadza pogłębiony wniosek.
6 – celujący	Dokonuje przekrojowej syntezy źródeł prawnych, statystycznych, kartograficznych i medialnych; rozwiązuje nowy, złożony problem, wskazuje ograniczenia źródeł i świadomie przenosi skuteczną strategię na inny typ zadania.

Główne dowody osiągnięcia: zadania w standardzie CKE; analiza schematu oceniania; karta błędów i poprawy

IV.7. Społeczeństwo, obywatel, polityka i media – zadania trudne

Odniesienie do podstawy programowej: Powtórzenie i integracja, bez nowych treści PP: PP/ZR/I/1–4; PP/ZR/II/1–4; PP/ZR/III/1–12; PP/ZR/IV/1–4; PP/ZR/V/1–7; PP/ZR/VI/1–7; PP/ZR/VII/1–10; PP/ZR/VIII/1–10; PP/ZR/IX/1–8

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie bloku IV.7 – Społeczeństwo, obywatel, polityka i media – zadania trudne. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe elementy zadań przekrojowych z danymi i tekstem; wykonuje prostą czynność zgodnie z poleceniem i, gdy otrzyma wskazówkę, poprawia oczywisty błąd.
3 – dostateczny	Wyjaśnia typowy mechanizm dotyczący zadań przekrojowych z danymi i tekstem; stosuje poznaną procedurę w zadaniu typowym i zapisuje krótkie uzasadnienie.
4 – dobry	Samodzielnie analizuje zadań przekrojowych z danymi i tekstem; porównuje według kryterium, łączy informację ze źródła z wiedzą i buduje pełne rozstrzygnięcie.
5 – bardzo dobry	Krytycznie interpretuje kilka materiałów dotyczących zadań przekrojowych z danymi i tekstem; kontroluje założenia, kompletność i język odpowiedzi oraz wyprowadza pogłębiony wniosek.
6 – celujący	Dokonuje przekrojowej syntezy zadań przekrojowych z danymi i tekstem; rozwiązuje nowy, złożony problem, wskazuje ograniczenia źródeł i świadomie przenosi skuteczną strategię na inny typ zadania.

Główne dowody osiągnięcia: zadania w standardzie CKE; analiza schematu oceniania; karta błędów i poprawy

IV.8. Prawo, ustrój, polityka zagraniczna i Unia Europejska

Odniesienie do podstawy programowej: Powtórzenie i integracja, bez nowych treści PP: PP/ZR/X/1–5; PP/ZR/XI/1–23; PP/ZR/XII/1–6; PP/ZR/XIII/1–11; PP/ZR/XIV/1–6; PP/ZR/XV/1–11

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie bloku IV.8 – Prawo, ustrój, polityka zagraniczna i Unia Europejska. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe elementy zadań krótkich i wiązek źródłowych; wykonuje prostą czynność zgodnie z poleceniem i, gdy otrzyma wskazówkę, poprawia oczywisty błąd.
3 – dostateczny	Wyjaśnia typowy mechanizm dotyczący zadań krótkich i wiązek źródłowych; stosuje poznaną procedurę w zadaniu typowym i zapisuje krótkie uzasadnienie.
4 – dobry	Samodzielnie analizuje zadań krótkich i wiązek źródłowych; porównuje według kryterium, łączy informację ze źródła z wiedzą i buduje pełne rozstrzygnięcie.
5 – bardzo dobry	Krytycznie interpretuje kilka materiałów dotyczących zadań krótkich i wiązek źródłowych; kontroluje założenia, kompletność i język odpowiedzi oraz wyprowadza pogłębiony wniosek.
6 – celujący	Dokonuje przekrojowej syntezy zadań krótkich i wiązek źródłowych; rozwiązuje nowy, złożony problem, wskazuje ograniczenia źródeł i świadomie przenosi skuteczną strategię na inny typ zadania.

Główne dowody osiągnięcia: zadania w standardzie CKE; analiza schematu oceniania; karta błędów i poprawy

IV.9. Test przekrojowy i analiza błędów

Odniesienie do podstawy programowej: Powtórzenie i integracja, bez nowych treści PP: PP/ZR/I/1–4; PP/ZR/II/1–4; PP/ZR/III/1–12; PP/ZR/IV/1–4; PP/ZR/V/1–7; PP/ZR/VI/1–7; PP/ZR/VII/1–10; PP/ZR/VIII/1–10; PP/ZR/IX/1–8; PP/ZR/X/1–5; PP/ZR/XI/1–23; PP/ZR/XII/1–6; PP/ZR/XIII/1–11; PP/ZR/XIV/1–6; PP/ZR/XV/1–11

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie bloku IV.9 – Test przekrojowy i analiza błędów. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe elementy pracy w czasie, schematu oceniania i rejestru błędów; wykonuje prostą czynność zgodnie z poleceniem i, gdy otrzyma wskazówkę, poprawia oczywisty błąd.
3 – dostateczny	Wyjaśnia typowy mechanizm dotyczący pracy w czasie, schematu oceniania i rejestru błędów; stosuje poznaną procedurę w zadaniu typowym i zapisuje krótkie uzasadnienie.
4 – dobry	Samodzielnie analizuje pracy w czasie, schematu oceniania i rejestru błędów; porównuje według kryterium, łączy informację ze źródła z wiedzą i buduje pełne rozstrzygnięcie.
5 – bardzo dobry	Krytycznie interpretuje kilka materiałów dotyczących pracy w czasie, schematu oceniania i rejestru błędów; kontroluje założenia, kompletność i język odpowiedzi oraz wyprowadza pogłębiony wniosek.
6 – celujący	Dokonuje przekrojowej syntezy pracy w czasie, schematu oceniania i rejestru błędów; rozwiązuje nowy, złożony problem, wskazuje ograniczenia źródeł i świadomie przenosi skuteczną strategię na inny typ zadania.

Główne dowody osiągnięcia: zadania w standardzie CKE; analiza schematu oceniania; karta błędów i poprawy

IV.10. Źródła mieszane i pełna wypowiedź argumentacyjna

Odniesienie do podstawy programowej: Powtórzenie i integracja, bez nowych treści PP: PP/ZR/I/1–4; PP/ZR/II/1–4; PP/ZR/III/1–12; PP/ZR/IV/1–4; PP/ZR/V/1–7; PP/ZR/VI/1–7; PP/ZR/VII/1–10; PP/ZR/VIII/1–10; PP/ZR/IX/1–8; PP/ZR/X/1–5; PP/ZR/XI/1–23; PP/ZR/XII/1–6; PP/ZR/XIII/1–11; PP/ZR/XIV/1–6; PP/ZR/XV/1–11

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie bloku IV.10 – Źródła mieszane i pełna wypowiedź argumentacyjna. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe elementy danych, tekstów i wieloaspektowego wywodu; wykonuje prostą czynność zgodnie z poleceniem i, gdy otrzyma wskazówkę, poprawia oczywisty błąd.
3 – dostateczny	Wyjaśnia typowy mechanizm dotyczący danych, tekstów i wieloaspektowego wywodu; stosuje poznaną procedurę w zadaniu typowym i zapisuje krótkie uzasadnienie.
4 – dobry	Samodzielnie analizuje danych, tekstów i wieloaspektowego wywodu; porównuje według kryterium, łączy informację ze źródła z wiedzą i buduje pełne rozstrzygnięcie.
5 – bardzo dobry	Krytycznie interpretuje kilka materiałów dotyczących danych, tekstów i wieloaspektowego wywodu; kontroluje założenia, kompletność i język odpowiedzi oraz wyprowadza pogłębiony wniosek.
6 – celujący	Dokonuje przekrojowej syntezy danych, tekstów i wieloaspektowego wywodu; rozwiązuje nowy, złożony problem, wskazuje ograniczenia źródeł i świadomie przenosi skuteczną strategię na inny typ zadania.

Główne dowody osiągnięcia: zadania w standardzie CKE; analiza schematu oceniania; karta błędów i poprawy

IV.11. Pakiety finalne i aktualizacja wiedzy

Odniesienie do podstawy programowej: Powtórzenie i integracja, bez nowych treści PP: PP/ZR/I/1–4; PP/ZR/II/1–4; PP/ZR/III/1–12; PP/ZR/IV/1–4; PP/ZR/V/1–7; PP/ZR/VI/1–7; PP/ZR/VII/1–10; PP/ZR/VIII/1–10; PP/ZR/IX/1–8; PP/ZR/X/1–5; PP/ZR/XI/1–23; PP/ZR/XII/1–6; PP/ZR/XIII/1–11; PP/ZR/XIV/1–6; PP/ZR/XV/1–11

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie bloku IV.11 – Pakiety finalne i aktualizacja wiedzy. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe elementy zestawów źródłowych, zadań problemowych i aktualizacji; wykonuje prostą czynność zgodnie z poleceniem i, gdy otrzyma wskazówkę, poprawia oczywisty błąd.
3 – dostateczny	Wyjaśnia typowy mechanizm dotyczący zestawów źródłowych, zadań problemowych i aktualizacji; stosuje poznaną procedurę w zadaniu typowym i zapisuje krótkie uzasadnienie.
4 – dobry	Samodzielnie analizuje zestawów źródłowych, zadań problemowych i aktualizacji; porównuje według kryterium, łączy informację ze źródła z wiedzą i buduje pełne rozstrzygnięcie.
5 – bardzo dobry	Krytycznie interpretuje kilka materiałów dotyczących zestawów źródłowych, zadań problemowych i aktualizacji; kontroluje założenia, kompletność i język odpowiedzi oraz wyprowadza pogłębiony wniosek.
6 – celujący	Dokonuje przekrojowej syntezy zestawów źródłowych, zadań problemowych i aktualizacji; rozwiązuje nowy, złożony problem, wskazuje ograniczenia źródeł i świadomie przenosi skuteczną strategię na inny typ zadania.

Główne dowody osiągnięcia: zadania w standardzie CKE; analiza schematu oceniania; karta błędów i poprawy

IV.12. Strategia egzaminu i domknięcie programu

Odniesienie do podstawy programowej: Powtórzenie i integracja, bez nowych treści PP: PP/ZR/I/1–4; PP/ZR/II/1–4; PP/ZR/III/1–12; PP/ZR/IV/1–4; PP/ZR/V/1–7; PP/ZR/VI/1–7; PP/ZR/VII/1–10; PP/ZR/VIII/1–10; PP/ZR/IX/1–8; PP/ZR/X/1–5; PP/ZR/XI/1–23; PP/ZR/XII/1–6; PP/ZR/XIII/1–11; PP/ZR/XIV/1–6; PP/ZR/XV/1–11

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie bloku IV.12 – Strategia egzaminu i domknięcie programu. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe elementy syntezy, planu czasu i kontroli kompletności odpowiedzi; wykonuje prostą czynność zgodnie z poleceniem i, gdy otrzyma wskazówkę, poprawia oczywisty błąd.
3 – dostateczny	Wyjaśnia typowy mechanizm dotyczący syntezy, planu czasu i kontroli kompletności odpowiedzi; stosuje poznaną procedurę w zadaniu typowym i zapisuje krótkie uzasadnienie.
4 – dobry	Samodzielnie analizuje syntezy, planu czasu i kontroli kompletności odpowiedzi; porównuje według kryterium, łączy informację ze źródła z wiedzą i buduje pełne rozstrzygnięcie.
5 – bardzo dobry	Krytycznie interpretuje kilka materiałów dotyczących syntezy, planu czasu i kontroli kompletności odpowiedzi; kontroluje założenia, kompletność i język odpowiedzi oraz wyprowadza pogłębiony wniosek.
6 – celujący	Dokonuje przekrojowej syntezy syntezy, planu czasu i kontroli kompletności odpowiedzi; rozwiązuje nowy, złożony problem, wskazuje ograniczenia źródeł i świadomie przenosi skuteczną strategię na inny typ zadania.

Główne dowody osiągnięcia: zadania w standardzie CKE; analiza schematu oceniania; karta błędów i poprawy

Postanowienia końcowe

- Dokument stosuje się łącznie ze statutem szkoły, programem nauczania, planem pracy i przekazanymi uczniom kryteriami konkretnych zadań.
- Wymagania mogą zostać zaktualizowane po zmianie prawa, podstawy programowej, programu nauczania albo organizacji realizacji przedmiotu; każda zmiana wymaga ponownego udostępnienia uczniom i rodzicom.
- Wersja elektroniczna zachowuje logiczną hierarchię nagłówków, tagowaną strukturę, kolejność odczytu, język polski, opisy alternatywne oraz regularne tabele bez scalonych komórek.

Opracował: Wojciech Nomejko

Data opracowania: 1 września 2026 r.